

Консорциум „Партньори за ефективно професионално образование“, София, 2014 год.

Задача 6.1. Изготвяне на анализ за резултатите от външното оценяване за всяка една от 20-те секторни мрежи

Анализ на резултатите от външното оценяване. Ефективност на училищата в секторна мрежа Изкуства.

Съдържание

1. Уводна част	2
2. Икономически показатели и тенденции	2
3. Секторната мрежа „Изкуства“	3
4. Анализ, основан на индикаторите за измерване на ефективността	4
Индикатори от група 1: Създадени условия за придобиване на професионална квалификация чрез налична нормативна база, институционална база, материално-техническа база, осигуреност с педагогически кадри, финансово обезпечаване.	
<i>Степен на осигуряване на квалифицирани преподаватели по преподаваните професии и специалности</i>	<i>6</i>
<i>Управление на училището</i>	<i>10</i>
<i>Училищна среда</i>	<i>14</i>
<i>Организацията на учебния процес и оценяването</i>	<i>16</i>
<i>Партньорства и родителско участие</i>	<i>19</i>
<i>Удовлетвореност на учениците от условията за придобиване на професионална квалификация</i>	<i>21</i>
Индикатори от група 3. Реализация на гражданите, придобили професионална квалификация, в икономиката и други сфери на обществения живот	
<i>Ученици, положили успешно Държавните зрелостни изпити и Държавния изпит по професия</i>	<i>22</i>
<i>Отпаднали ученици</i>	<i>24</i>
<i>Удовлетвореност на учениците от придобиваната професионална квалификация</i>	<i>25</i>

<i>Удовлетвореност на работодателите и характеристика на партньорствата им с професионалните гимназии.....</i>	26
5. Провеждане на бенчмаркинг-анализ в рамките на секторните мрежи и определяне на еталони (стандарты) за сравнимост на постигнатите индивидуални, секторни и системни резултати по даден показател	30
6. Идентифициране на пропуски и проблемни моменти при въвеждането на ЕСУПО и насоки и препоръки за тяхното коригиране	30

1. Уводна част

Анализът на секторна мрежа „Изкуства“ е разработен в рамките на проект BG051PO001-3.2.03 „Управление за ефективно професионално образование“, който се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2007-2013, съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз“. Анализът следва структурата на анализите на резултатите от външното оценяване и ефективността, предложен за секторните мрежи. След представянето на данни за общия икономически контекст за секторите на икономиката, към които основно има принос секторната мрежа, с фокус и върху очакванията за развитието на пазара на труда, е направен анализ за секторната мрежа, базиран на данните за наблюдаваните индикатори за измерване на ефективността на професионалното образование, част от Единната система за управление на професионалното образование. Бенчмаркинг анализът е представен в отделен документ, допълващ анализите за секторните мрежи.

2. Икономически показатели и тенденции

Секторът на културата е един от устойчивите на кризата сектори, като в някои отношения показва и антицикличност, т.е. подобрява развитието си в лоши за икономиката времена. Според изследване на Обсерваторията по икономика на културата приносът на сектора „изкуства, културни и творчески индустрии и културен туризъм“ е в размер на почти 4% от БВП и е осмият по големина икономически сектор на икономиката. В сектора са заети над 100 хиляди души, от които близо 94 хиляди на трудов договор и близо 30 хиляди на граждански договор (като част от работещите на трудов и граждански договор се припокриват). Между 2008 и 2012 година заетостта в сектора се увеличава с над 6% за разлика от общия спад на заетостта в икономиката. Най-голям растеж на добавената стойност за периода 2008-2012 година се отчитат от „дизайн“, „софтуер и видеоигри“, „културно наследство“, „филмова индустрия“ – при които темповете на растеж са над 100%. Увеличават се също така посещенията в музеи, театри и най-вече кина, в резултат на инвестициите в нови кинозали в моловете.

Секторът е изключително концентриран в София, като 80% от добавената стойност, близо две трети от заетите и над половината от предприятията в сектора, се намират на територията на столицата. По-високи са и средствата, които софийските домакинства отделят за култура – през 2012 година те са 670 лева на домакинства на година, докато средно за страната разходите са едва 357 лева, или почти двойно по-малко. Нивата на заплащане в дейността „култура, спорт и развлечения“ са по-ниски от средните за страната, но в сектора „създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения“ се получават най-високите заплати в страната – т.е. заплащането е различно за различните сегменти от сектора. Като цяло секторът има добри перспективи за развитие, но вероятно ще остане почти изцяло концентриран в София.

Завършилите професионални направления в секторна мрежа „Изкуства“ могат да потърсят реализация основно в сферата на културата и развлеченията. Различните видове изкуства представляват вид самостоятелна професионална дейност, поради което съответните специалисти могат да намерят работодатели в сектора на професионалните дейности при специфични за тяхната дейност работодатели. Дизайнът от друга страна има приложение в практически всички сфери на икономиката.

3. Секторната мрежа „Изкуства“

Секторна мрежа „Изкуства“ включва 5 професионални направления: 1) Изящни изкуства; 2) Музикални и сценични изкуства; 3) Аудио-визуални изкуства и техники; производство на медийни продукти; 4) Дизайн и 5) Приложни изкуства и занаяти.

За целите на настоящия проект в секторна мрежа „Изкуства“ са включени пет училища, за които е направен подробен анализ на данните, както следва:

Област	Община	Населено място	Име на училището
Пазарджик	Велинград	Велинград	Професионална гимназия по дървообработване "Иван Вазов"
Перник	Перник	Перник	Професионална гимназия по техника и строителство "Арх. Йордан Миланов"
Сливен	Сливен	Сливен	Професионална гимназия по текстил и облекло "Добри Желязков"
София-град	Столична	София	Професионална гимназия по облекло "Княгиня Мария Луиза"
София-град	Столична	София	Национална професионална гимназия по полиграфия и фотография

Гимназиите, участващи в проекта от секторна мрежа „Изкуства“, се намират изцяло в Южна България, разпределени в трите района от ниво II. Три от тях са в ЮЗ район и по едно са в ЮЦ и ЮИ район. Две от училищата са в столицата, едно – в Софийска област (град Перник). В тези гимназии се обучават общо 996 ученици и работят 119 учители. Съотношението ученици на един учител е 8,4 – под средното за всички включени в изследването 20 секторни мрежи – 8,95. Това вероятно се дължи на малкия размер на училищата в секторна мрежа „Изкуства“.

През 2013 година¹ средният брой ученици в гимназиите от проекта, включени в тази секторна мрежа, е почти два пъти по-нисък от средния за всички секторни мрежи и достига 249 ученици (средно за всички секторни мрежи този брой е 466) и на практика това е най-ниският среден брой учащи в училище сред всички секторни мрежи. Две от гимназиите в тази мрежа са с под 200 ученици, като една от тях е второто най-малко училище (с едва 127 ученици) сред всички, участващи в проекта 127 училища от 20-те секторни мрежи.

Около 45% от преподавателите в гимназиите, включени в секторната мрежа, са на възраст над 50 г. Това е незначително по-висок дял от средния за 20-те секторни мрежи (44%).

От посочените в списъка гимназии Професионална гимназия по дървообработване "Иван Вазов" в Пазарджик и Националната професионална гимназия по полиграфия и фотография не са подали данни при набирането на информация за ЕСУПО. Предложеният анализ на данните и препоръки по отношение на училищата в тази секторна мрежа не би следвало автоматично да се приписват на тези гимназии.

4. Анализ, основан на индикаторите за измерване на ефективността

Анализът следва логиката на обсъжданите в рамките на проекта индикатори за измерване на ефективността на професионалното образование, за които бяха събрани данни в рамките на проведеното измерване на ефективността на професионалното образование, като част от Единната система за управление на професионалното образование.

Данните за гимназиите, включени в проекта и разпределени в двадесет секторни мрежи, са съпоставени и анализирани с данните за професионалните училища, които бяха обхванати в анкетно проучване, част от системата за ефективно управление на професионалното образование. За да могат да бъдат направени тези сравнения и да бъде коментирано представянето на училищата в секторната мрежа, бе извършен анализ на данните за всички професионални училища, включени в анкетното проучване. Трябва да се има предвид, че не за всички индикатори има данни за всички училища и съвкупността, данни за която реално са използвани при пресмятането на отделни индикатори, може да варира с разлика от няколко

¹ справка на Админ Софт за 2013 г.

десетки училища. Училищата, за които са събрани и анализирани по-голямата част от данните, са 317, като в тази бройка са включени и 112 училища, участващи в проекта, за които има събрани достатъчно данни.

В анализите по секторни мрежи и в бенчмаркинг анализа са ползвани основно два типа графики – хистограми и боксплотове. Хистограмите илюстрират отговори на въпроси в скалите, в които те оригинално са зададени на анкетиранияте, и кодирани. Основно са използвани пет и шестстепенни рангови скали с ясно определена посока, в която оценките се подобряват/влошават. Боксплотове илюстрират разпределението по секторни мрежи на точкови оценки от 0 до 100, които се използват в ЕСУПО. Тези точкови оценки са калкулирани на базата на разнообразие от социологически и административни данни, като точната дефиниция на всеки индикатор и методът на изчисление са дадени в приложение. Както е обичайно при боксплотове, кутиите показват 25-тия (отдолу) и 75-тия (отгоре) перцентил. Напречните линии отдолу и отгоре показват границата, отвъд която са разположени екстремните стойности (съответно минимум – отдолу и максимум – отгоре). Отвъд тези граници като точки са показани конкретни екстремни стойности – училища с необичайно ниски или необичайно високи оценки. За удобство на визуалното сравнение всички графики по секторни мрежи, заедно с графика на обобщаващите стойности за съвкупността, са дадени на обща дъска.

Данните за Секторна мрежа „Изкуства“ в приложените фигури са означени с номер 1. За да могат да бъдат представени визуално данните за всички секторни мрежи в сравнителен план, секторните мрежи са означени с номера, както е посочено по-долу²:

СЕКТОРНА МРЕЖА 1 ИЗКУСТВА

СЕКТОРНА МРЕЖА 2 ТЪРГОВИЯ

СЕКТОРНА МРЕЖА 3 БАНКИ И СЧЕТОВОДСТВО

СЕКТОРНА МРЕЖА 4 АДМИНИСТРАТИВНИ ДЕЙНОСТИ

СЕКТОРНА МРЕЖА 5 ЕЛЕКТРОНИКА

СЕКТОРНА МРЕЖА 6 МАШИНОСТРОЕНЕ

СЕКТОРНА МРЕЖА 7 ЕЛЕКТРОТЕХНИКА

СЕКТОРНА МРЕЖА 8 ЕНЕРГЕТИКА

СЕКТОРНА МРЕЖА 9 ХИМИЧНИ ТЕХНОЛОГИИ

СЕКТОРНА МРЕЖА 10 ТРАНСПОРТ

СЕКТОРНА МРЕЖА 11 ХРАНИТЕЛНИ ТЕХНОЛОГИИ

СЕКТОРНА МРЕЖА 12 ТЕКСТИЛ, ОБЛЕКЛО, ОБУВКИ И КОЖИ

СЕКТОРНА МРЕЖА 13 ДЪРВЕСИНА, ХАРТИЯ, ПЛАСТМАСИ И СЪКЛО

СЕКТОРНА МРЕЖА 14 СТРОИТЕЛСТВО

СЕКТОРНА МРЕЖА 15 СЕЛСКО И ГОРСКО СТОПАНСТВО

² С „0“ са означени училищата, за които има налични данни, но не е посочена секторна мрежа.

Европейски съюз

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ“ 2007-2013
МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

Европейски социален фонд

Конкретен бенефициент: Министерство на образованието и науката
Проект: BG051PO001-3.2.03 „Управление за ефективно професионално образование“

СЕКТОРНА МРЕЖА 16 ВЕТЕРИНАРНА МЕДИЦИНА
СЕКТОРНА МРЕЖА 17 ФРИЗЬОРСТВО И КОЗМЕТИКА
СЕКТОРНА МРЕЖА 18 ХОТЕЛИЕРСТВО
СЕКТОРНА МРЕЖА 19 РЕСТОРАНТЬОРСТВО
СЕКТОРНА МРЕЖА 20 ТУРИЗЪМ И СПОРТ

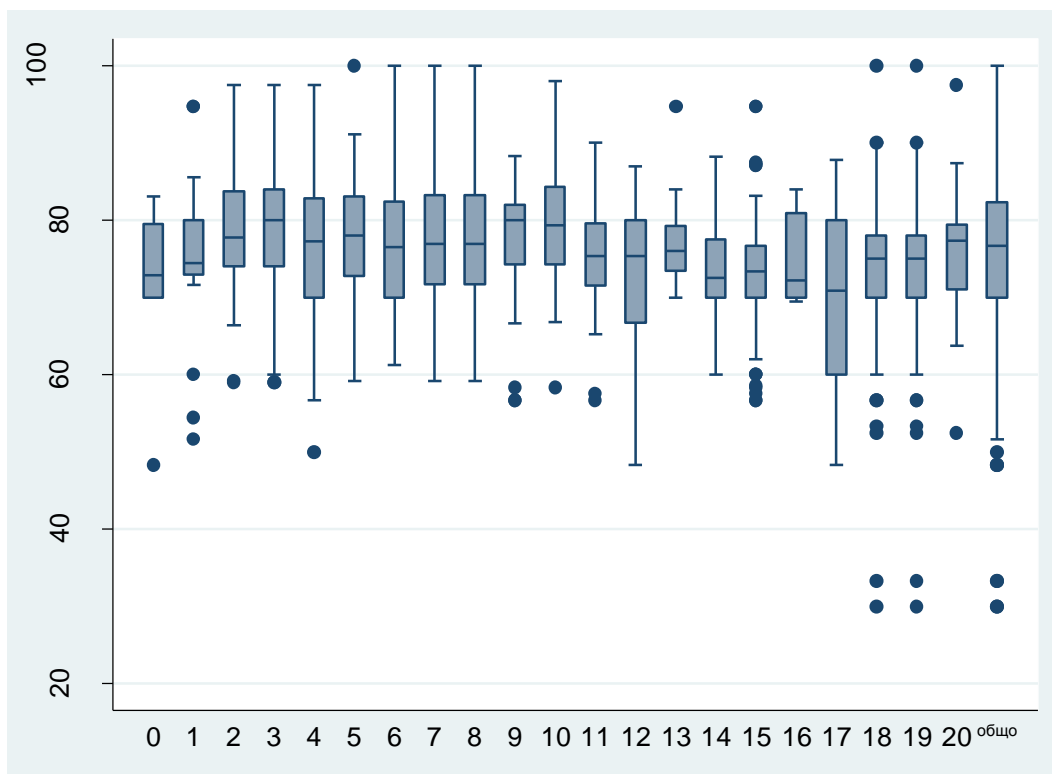
Индикатори от група 1: Създадени условия за придобиване на професионална квалификация чрез налична нормативна база, институционална база, материално-техническа база, осигуреност с педагогически кадри, финансово обезпечаване.

Степен на осигуряване на квалифицирани преподаватели по преподаваните професии и специалности

Това е комплексен индикатор, построен въз основа на данни от Информационната система на образованието. Изчислява се чрез претеглено сумиране на % учители по професионална подготовка в училищата, които а) отговарят на изискванията за заемане на длъжността с тегло 0.5, б) отговарят на изискванията за преподаване по всички предмети, които преподават с тегло 0.2, в) преподават теория и имат придобита професионално-квалификационна степен с тегло 0.2 и г) са преминали поне 1 курс за обучение в последните 3 години (след 2011 г.).

По отношение на дела на квалифицираните преподаватели, секторна мрежа „Изкуства“ най-много се приближава до средните стойности за професионалното образование като цяло. В секторната мрежа „Изкуства“ има голямо разсейване на данните по училища, що се отнася до квалификацията на учителите (Фигура 1, боксплот 1). Гимназиите, включени в проекта, имат дялове между 72% и 78%, т.е. може да се смята, че те нямат сериозни проблеми с формалната квалификация на преподавателите.

Фигура 1. Дял на квалифицираните преподаватели в секторна мрежа „Изкуства“ и в професионалното образование като цяло.

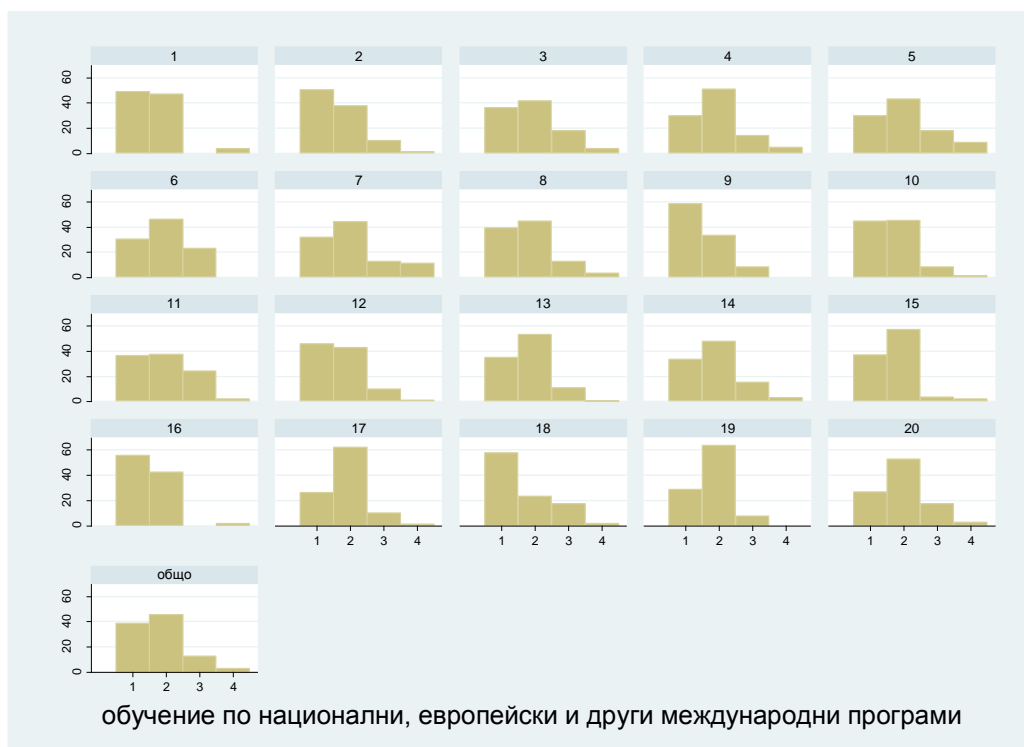

В секторна мрежа „Изкуства“ има много учители, които не са участвали в обучение, но участвалите са като цяло доволни (на скалата отговор „не“ означава неучастие в такова обучение, а позитивните отзиви за обучението намаляват от ляво надясно – от 1 до 4). В това отношение секторна мрежа „Изкуства“ е подобна на останалите секторни мрежи в средното професионално образование. Това означава, че от гледна точка на учителите обученията са добри и си струва да се осигури възможност на повече учители да участват в тях.

Фигура 2. Участие в обучение за повишаване на квалификацията на учителите, организирано от методическо обединение, от предприятие-партньор или по проект на училището

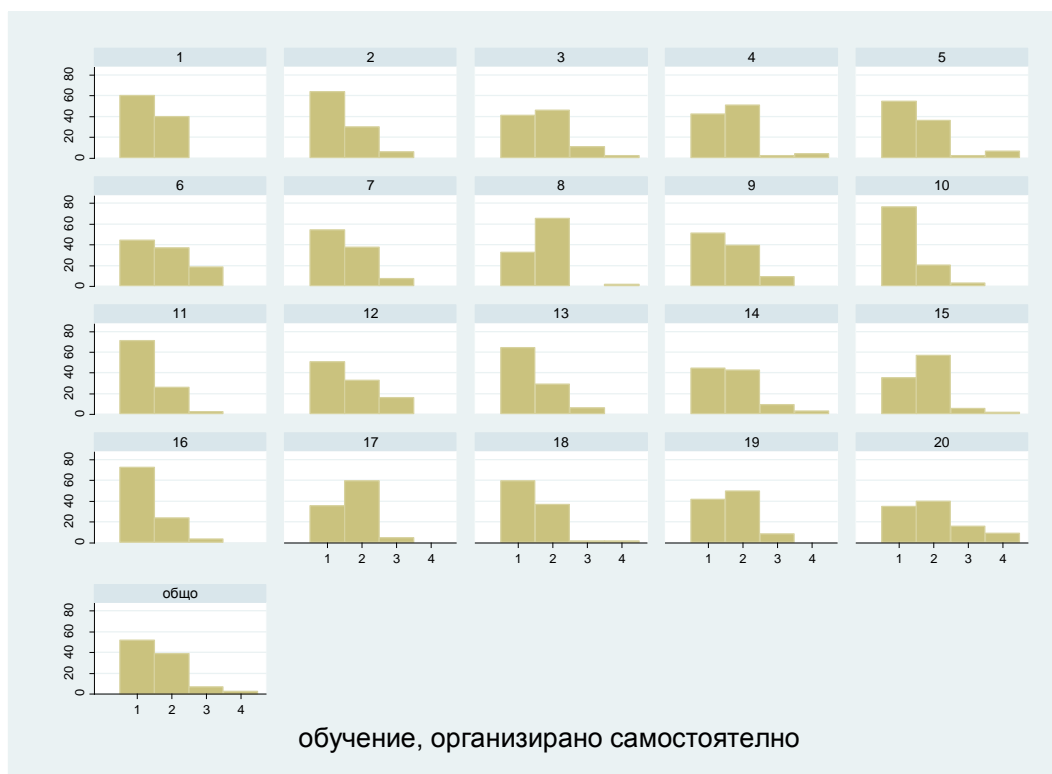
Фигура 3. Обучение за повишаване на квалификацията на учителите, организирано в рамките на проекти по национални, европейски и други международни програми

В секторна мрежа „Изкуства“ участието в обученията, организирани от методическо обединение, от предприятие-партньор или по проект на училището, е идентично с обичайното за цялото професионално образование. Около 40% от учителите не са участвали в подобни обучения (60% са участвали). От всеки 20, които са участвали, 17 намират обучението или за много полезно или за преобладаващо полезно.

При обученията, организирани по национални, европейски или международни програми, степента на удовлетвореност на участниците от секторна мрежа „Изкуства“ също е много висока, но дялът на участвалите е малко по-нисък – около 50%.

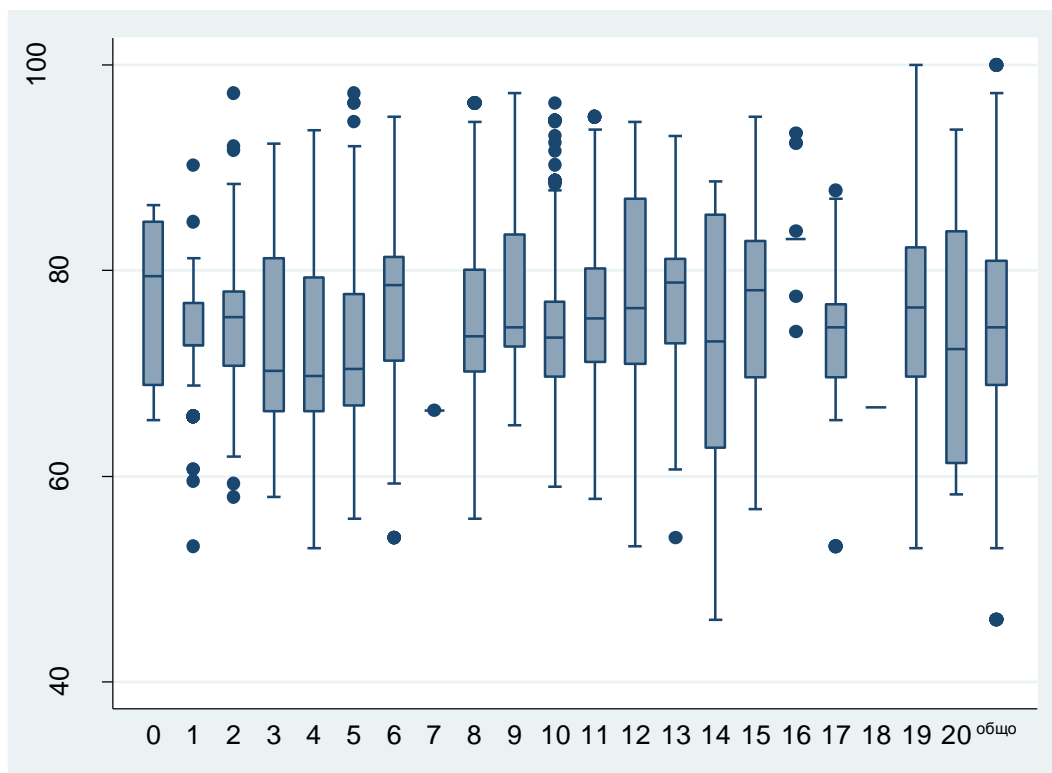
Фигура 4. Участие в обучение за повишаване на квалификацията на учителите, организирано самостоятелно

Обученията, организирани самостоятелно от учителите, са най-редки. В секторна мрежа „Изкуства“ 25% от учителите са участвали в такова обучение. Удовлетвореността от обучението е висока също както при обученията, които не са организирани самостоятелно. При гимназиите, включени в проекта, учителите по-рядко сами организират обученията си, но удовлетвореността им остава много висока.

Управление на училището

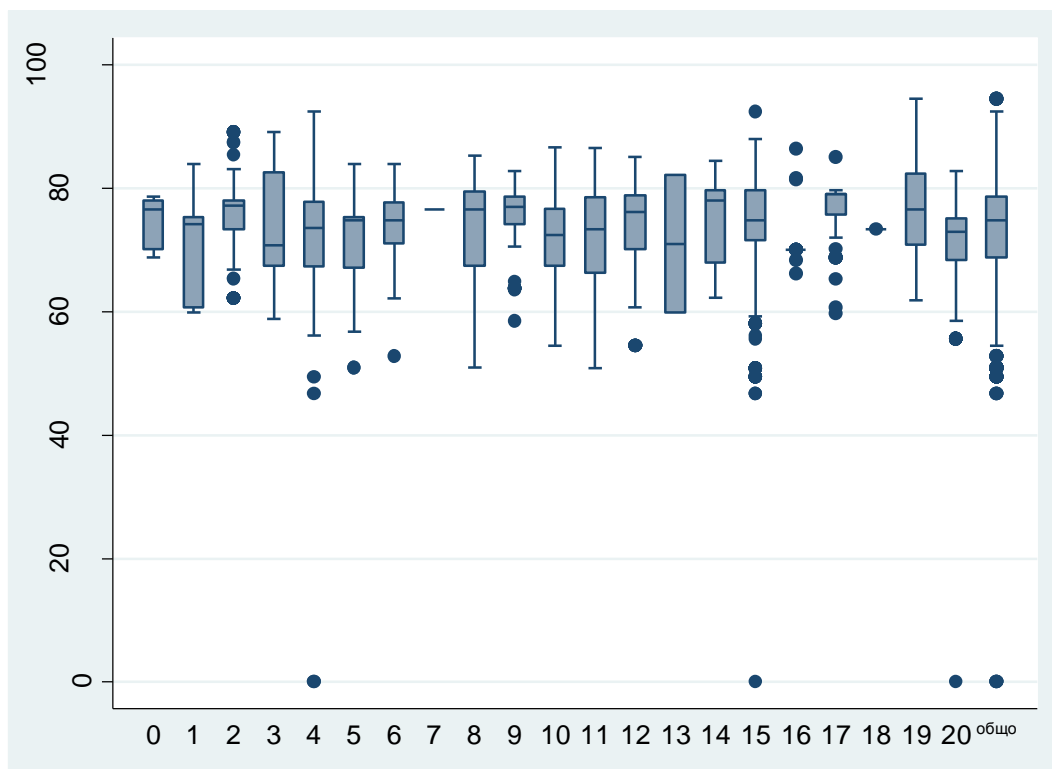
Фигура 5. Оценка на системата за управление и взимане на решения в училището според учениците

Оценката на управлението на училището според учениците в секторна мрежа „Изкуства“ на практика съвпада със средната за всички професионални училища – малко над 70 точки от 100 възможни. В секторна мрежа „Изкуства“ има 4 училища с необичайно ниски оценки на управлението, базирани на отговорите на учениците. При гимназиите, включени в проекта, оценката варира от 66 до 77 точки, а медианата е с няколко точки по-ниска от медианата за всички училища, имащи професионални направления от секторна мрежа „Изкуства“.

Индикаторът отразява оценката на учениците за управлението на училището и е формиран на базата на отговори на учениците на въпроси за достъпа им до информация и практиките на участието на учениците при взимането на решения. Отговорите на учениците са дадени при провеждане на анкетното проучване като част от системата за ефективно управление на професионалното образование.

Фигура 6. Оценка на учителите за системата за управление и взимане на решения и за организацията на работния процес

В секторна мрежа „Изкуства“ средната оценка на учителите за системата за управление и взимане на решения в училището и за организацията на работния процес е колкото средната за цялото професионално образование – малко под 80 точки от 100 възможни. По училища също, за разлика от други секторни мрежи и от системата на средното професионално образование, като цяло няма драматични разлики – 10-тият и 90-ия перцентил са на разстояние от 12 точки. Липсват и училища с екстремни резултати. При гимназиите, включени в проекта, медианата е сходна, а данните от участващите училища са много компактни, разположени в диапазона от 73 до 78 точки. Оценката на учителите за системата за управление на учителите е удивително сходна с тази на учениците. В оценката на управлението при учителите обичайно има по-силен компонент на самооценка отколкото при учениците. Участието на учителите в управлението и в споделянето на отговорността за управлението е по-голяма.

Индикаторът е формиран на базата на оценка по скала от 0 до 100 от социологическо проучване сред учителите за удовлетвореността от управлението на училището - системата за управление и взимане на решения в училището. Данните са събрани при провеждане на анкетно проучване като част от системата за ефективно управление на професионалното образование.

Практиката училищните ръководства да споделят отговорността по управлението на училищата с учителите става все по-популярна в съвременното образование, особено в страните, които имат развита местна демокрация и предоставят голяма автономия на училищата си. Някои

изследователи дори считат, че така нареченото разпределено лидерство е най-добрият начин на управление в пост модерния свят и особено в „учещите организации“, каквито трябва да бъдат училищата.

В България бяха проведени масирани реформи за предоставяне на по-голяма автономия на училищата. Към 2013 г. по преценка на учителите в професионалните училища, те като цяло имат сериозно участие във взимането на управленските решения. Единствено при химичните технологии практиката за допитване до учителите при взимане на решения не е така силно застъпена, както при останалите секторни мрежи.

Фигура 7. Практика за допитване до мнението на учителите при взимането на важни управленски решения

Учителите в секторна мрежа „Изкуства“, както и в голяма част от секторните мрежи, потвърждават, че училищното ръководство се допитва до тях при взимането на повечето управленски решения. Същото се отнася до наличието на ясни и прозрачни процедури за взимане на управленски решения, които ръководството спазва.

Европейски съюз

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ“ 2007-2013
МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

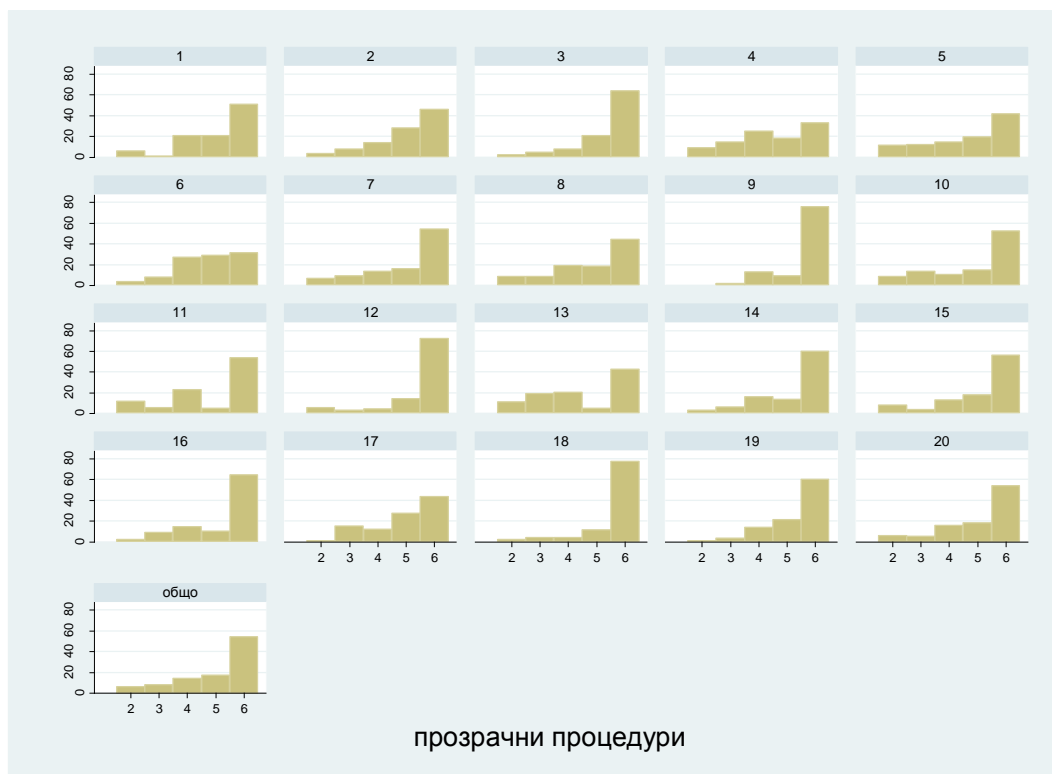

Европейски социален фонд

Конкретен бенефициент: Министерство на образованието и науката
Проект: BG051PO001-3.2.03 „Управление за ефективно професионално образование“

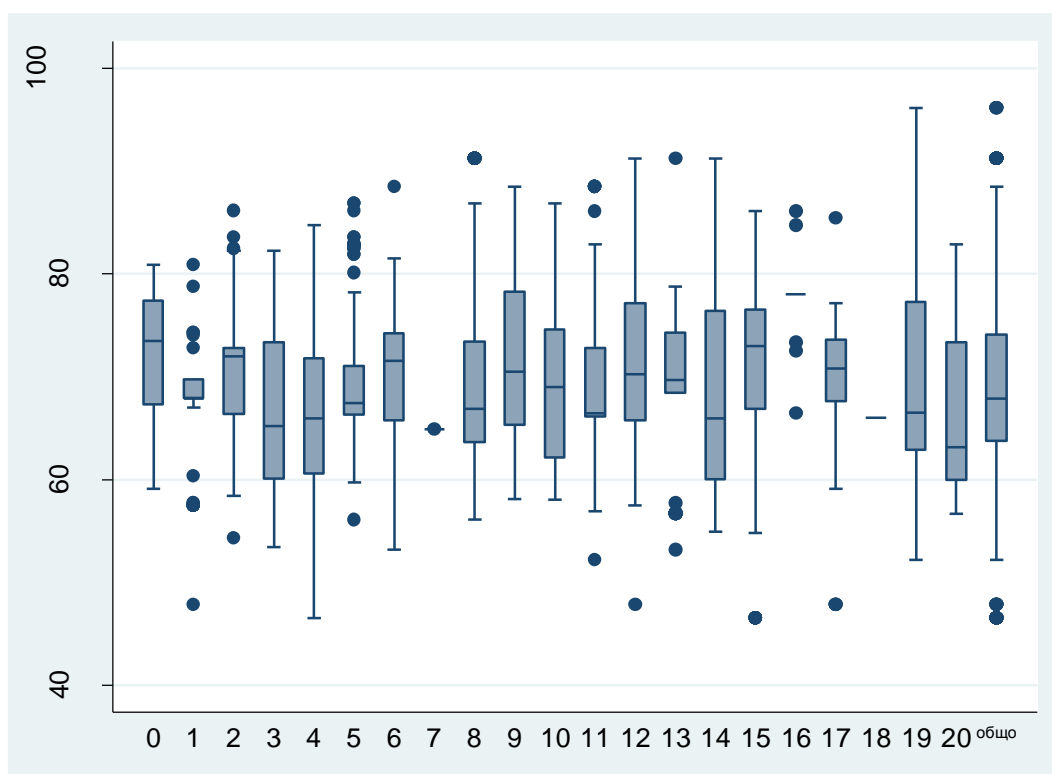
Фигура 8. Ясни и прозрачни процедури по секторни мрежи

Училищна среда

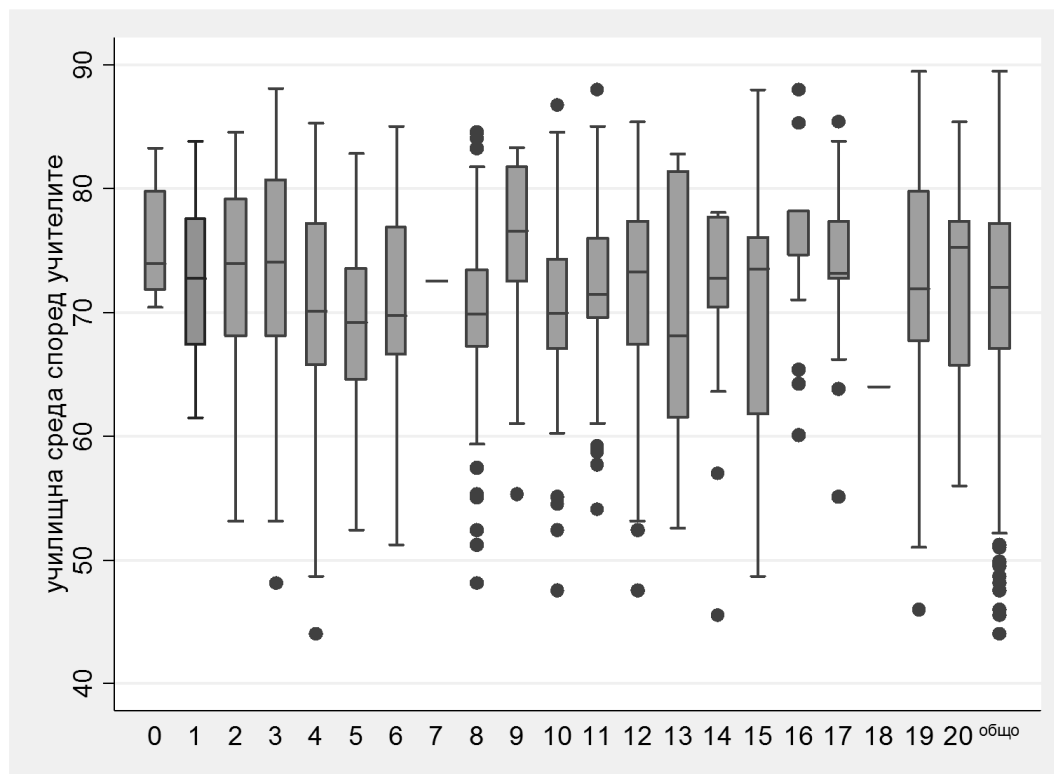
Оценката на училищната среда е комплексен индикатор, който включва отговорите на учители и ученици, дадени на въпроси при провеждане на анкетното проучване като част от системата за ефективно управление на професионалното образование, засягащи материално-техническата база, социално-битовите условия, сигурността и дисциплината в училището.

Фигура 9. Оценка на училищната среда според учениците

Оценката на училищната среда е комплексен индикатор, който включва отговорите на въпроси от социологическо проучване, засягащи материално-техническата база, социално-битовите условия, сигурността и дисциплината в училището. Оценката в секторна мрежа „Изкуства“ е близка до медианата за цялото професионално образование (малко под 70 точки), но между отделните училища има сериозни разлики (на фигура 9 се виждат екстремни стойности и в двете посоки). С малки изключения оценките по този показател са много нестабилни във всички секторни мрежи. Разликите в средните стойности на индикатора по секторни мрежи също са големи в сравнение с останалите индикатори. При гимназиите от секторна мрежа „Изкуства“, включени в проекта, оценките на учениците за училищната среда са още по-ниски – медианата е 68 точки, а минималната оценка – 57 точки.

Фигура 10. Оценка на училищната среда според учителите

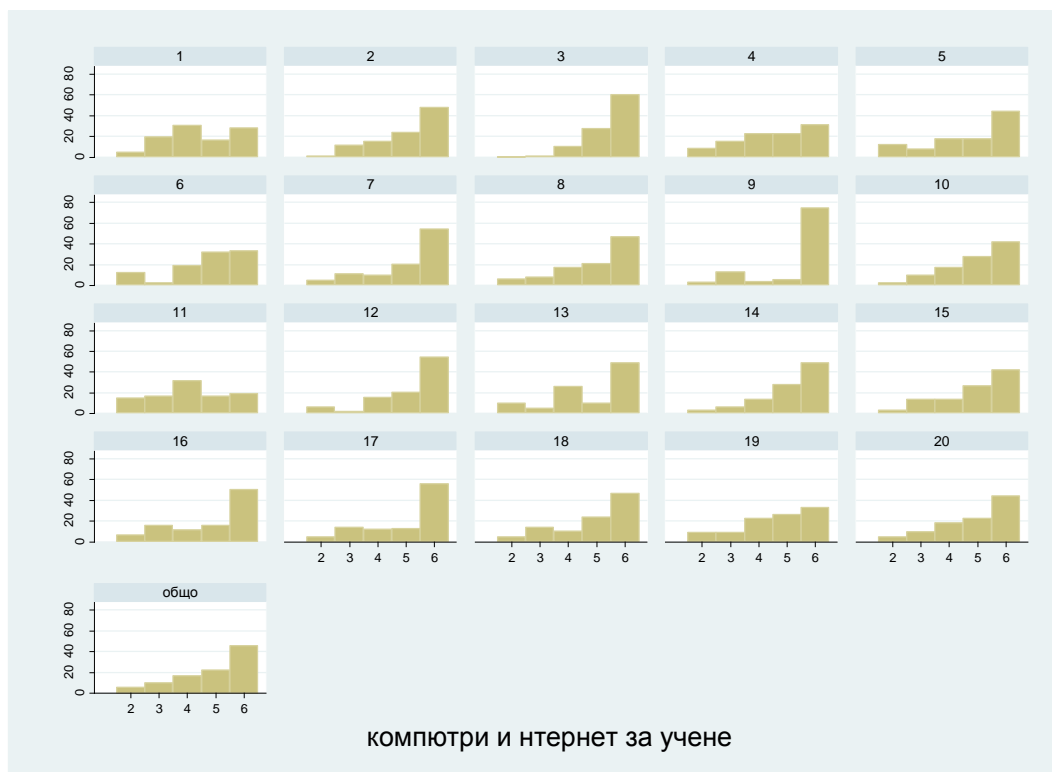

Оценката на училищната среда, базирана на отговорите на учителите от секторна мрежа „Изкуства“, е сравнима със средната за всички професионални училища - по училища не се наблюдават много големи разлики и липсват училища с екстремни оценки. При повечето от останалите секторни мрежи има много голямо разсейване на данните по училища. В сравнение с оценката на учениците, тази на учителите е малко по-висока и доста по-компактна. При училищата, включени в проекта, оценката на учителите варира от 67 до 75 точки.

Индикаторът представлява оценка по скала от 0 до 100 от социологическо проучване сред учителите за удовлетвореността от училищната среда, в т.ч. материално-техническата база, социално-битовите условия, сигурността и дисциплината, информационната дейност и мерките за социализиране на ученици в училището. Данните са събрани при провеждане на анкетно проучване като част от системата за ефективно управление на професионалното образование.

Възможността за използване на съвременна компютърна техника и интернет в часовете е един от компонентите на този индикатор (Фигура 11).

Фигура 11. Наличие на съвременни компютри с достъп до интернет, използвани в часовете

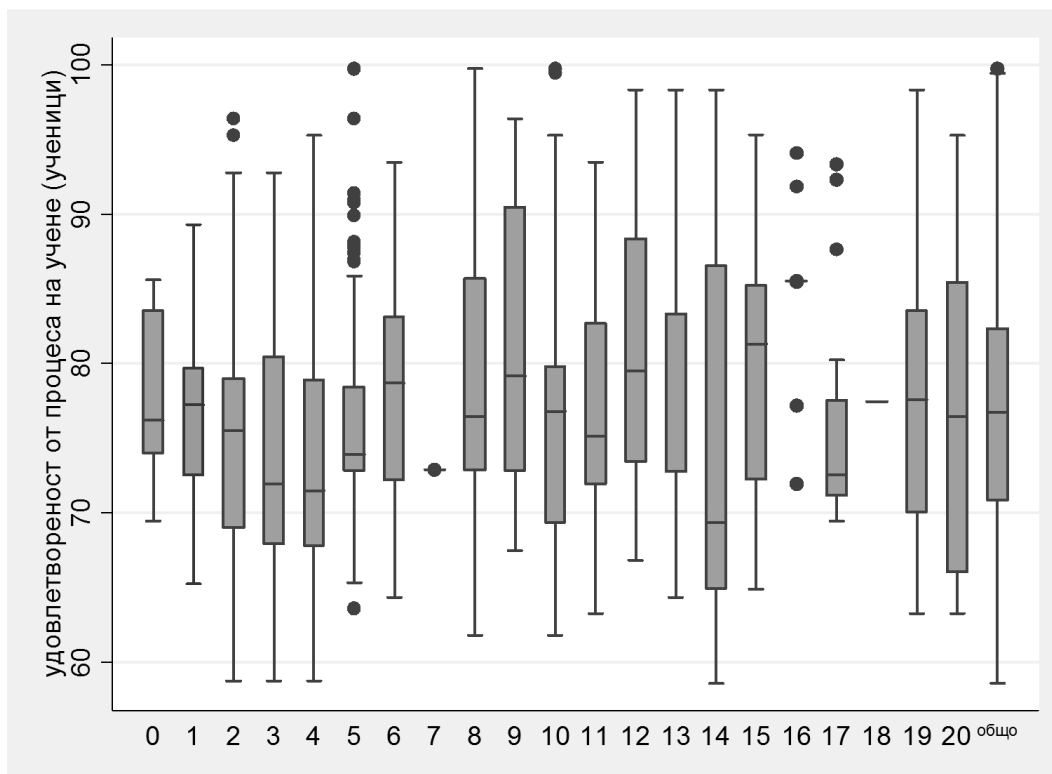

Съдейки по отговорите на учителите за възможността да ползват съвременна компютърна техника и интернет в часовете, секторна мрежа „Изкуства“ изостава от повечето останали секторни мрежи в това отношение. На този факт трябва да се обърне внимание, тъй като компютрите са станали част от професионалното оборудване във всички изкуства, а работата в сферата на съвременния дизайн е невъзможна без тях.

Организацията на учебния процес и оценяването

Индикаторите в този раздел се базират на оценка по скала от 0 до 100 . Оценката е изведена въз основа на данни от анкетното проучване като част от системата за ефективно управление на професионалното образование, проведено сред ученици и учители за установяване на удовлетвореността им от процеса на обучение и учене, в т.ч организацията на учебния процес, оценяването и индивидуалната работа с учителите в училището.

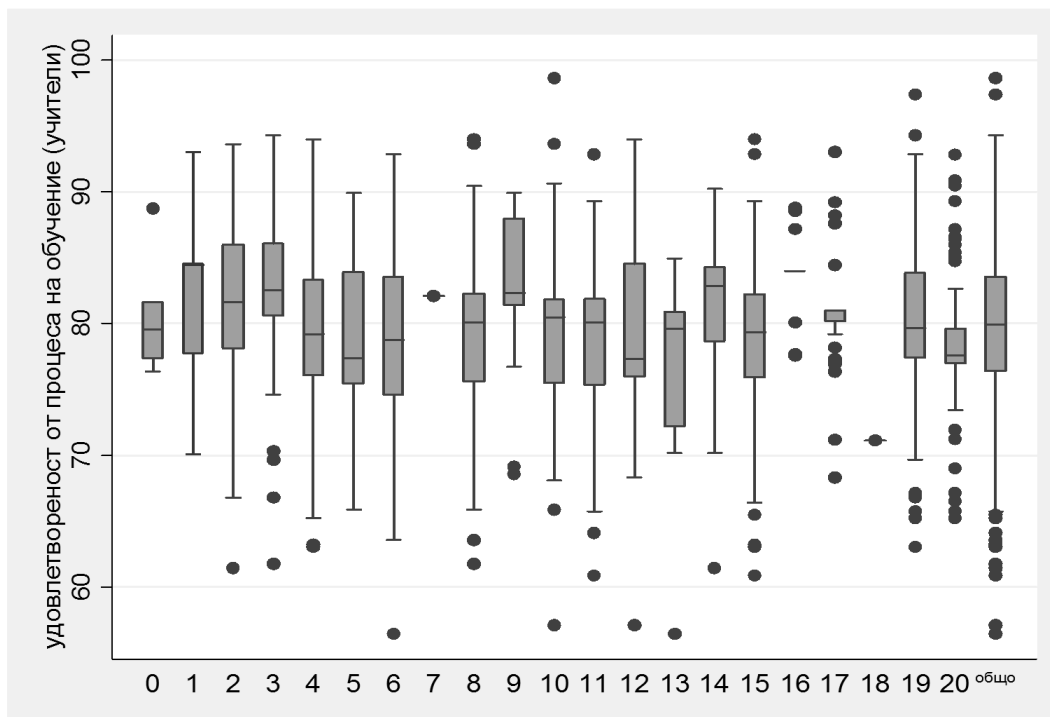
Фигура 12. Удовлетвореност от процеса на учене (ученици)

Удовлетвореността от процеса на учене при учениците от секторна мрежа „Изкуства“ е сравнима със средната за цялото професионално образование и се приближава до 80 точки от 100 възможни. Разсейването на резултатите по училища също не е голямо в сравнение с останалите секторни мрежи – разстоянието между 25-тия и 75-тия перцентил е по-малко от десет точки, а между 10-тия и 90-тия е в рамките на 25 точки. В някои от останалите професионални направления разстоянието между 10-тия и 90-тия перцентил достига 40 точки. При гимназиите, включени в проекта, удовлетвореността варира от 67 до 78 точки, като медианата е 70 точки – по-ниска от медианата за всички училища с професионални направления от секторна мрежа „Изкуства“.

Индикаторът се базира на оценка по скала от 0 до 100 от социологическо проучване сред ученици за удовлетвореността от процеса на обучение и учене, в т.ч организацията на учебния процес, оценяването и индивидуалната работа с учителите в училището. Данните са събрани при провеждане на анкетно проучване като част от системата за ефективно управление на професионалното образование.

Фигура 13. Удовлетвореност от процеса на обучение (учители)

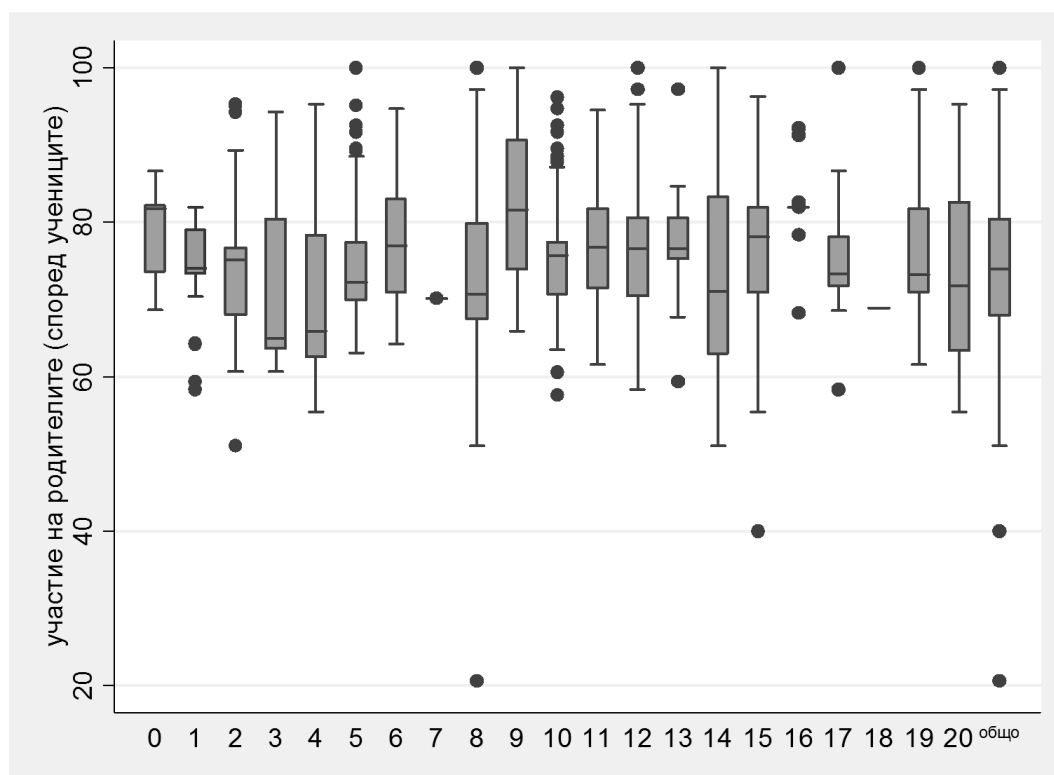
Удовлетвореността от процеса на обучение при учителите от секторна мрежа „Изкуства“ е малко по-висока от средната за цялото професионално образование и малко над 80 точки от 100 възможни. Разсейването на резултатите по училища е подобно на това в останалите секторни мрежи – разстоянието между 25-тия и 75-тия перцентил е по-малко от десет точки, а неекстремните стойности са вместени в рамките на 25 точки. В някои от останалите професионални направления разстоянието между 10-тия и 90-тия перцентил достига 40 точки. При гимназиите, включени в проекта, оценките са в ниския диапазон от 70 до 80 точки.

Индикаторът се базира на оценка по скала от 0 до 100 от социологическо проучване сред учители за удовлетвореността от процеса на обучение и учене, в т.ч организацията на учебния процес, оценяването и индивидуалната работа с учителите в училището. Данните са събрани при провеждане на анкетно проучване като част от системата за ефективно управление на професионалното образование.

Партньорства и родителско участие

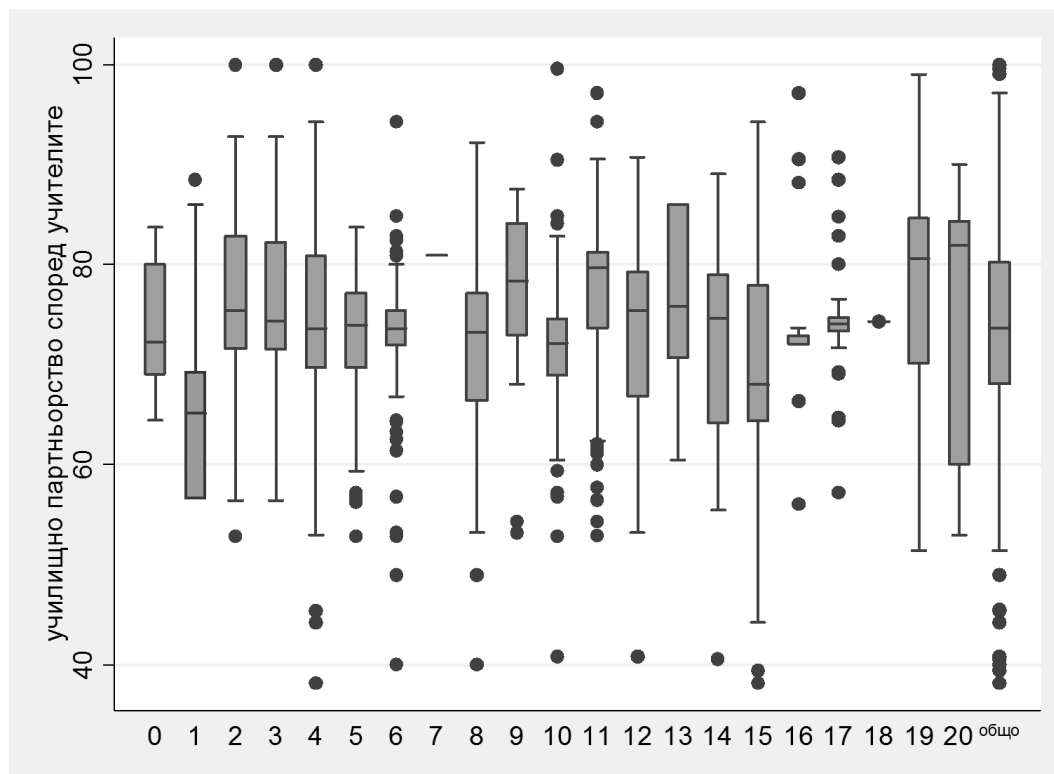
Индикаторът се базира на оценка по скала от 0 до 100 . Оценката е изведена въз основа на данни от анкетното проучване като част от системата за ефективно управление на професионалното образование, проведено сред учениците и учителите за установяване на удовлетвореността от развиваните от училището партньорства, в т.ч участието на родителите им в училищния живот.

Фигура 14. Участие на родителите в училищния живот според учениците

Според отговорите на въпроси на учениците от секторна мрежа „Изкуства“ участието на родителите може да бъде оценено на около 75 точки при максимум от 100 точки. По този показател в секторна мрежа „Изкуства“ разсейването на данните по училища е много малко – разстоянието между 10-тия и 90-тия перцентил е в рамките на 10-тина точки, което означава, че вероятно по отношение на ангажирането на родителите в училищния живот практиките на училищата в секторна мрежа „Изкуства“ си приличат. В секторна мрежа „Изкуства“ резултатите са много сходни – между 64 и 77 точки.

Фигура 15. Партньорство на училището с родителите, бизнеса и висшите училища според учителите

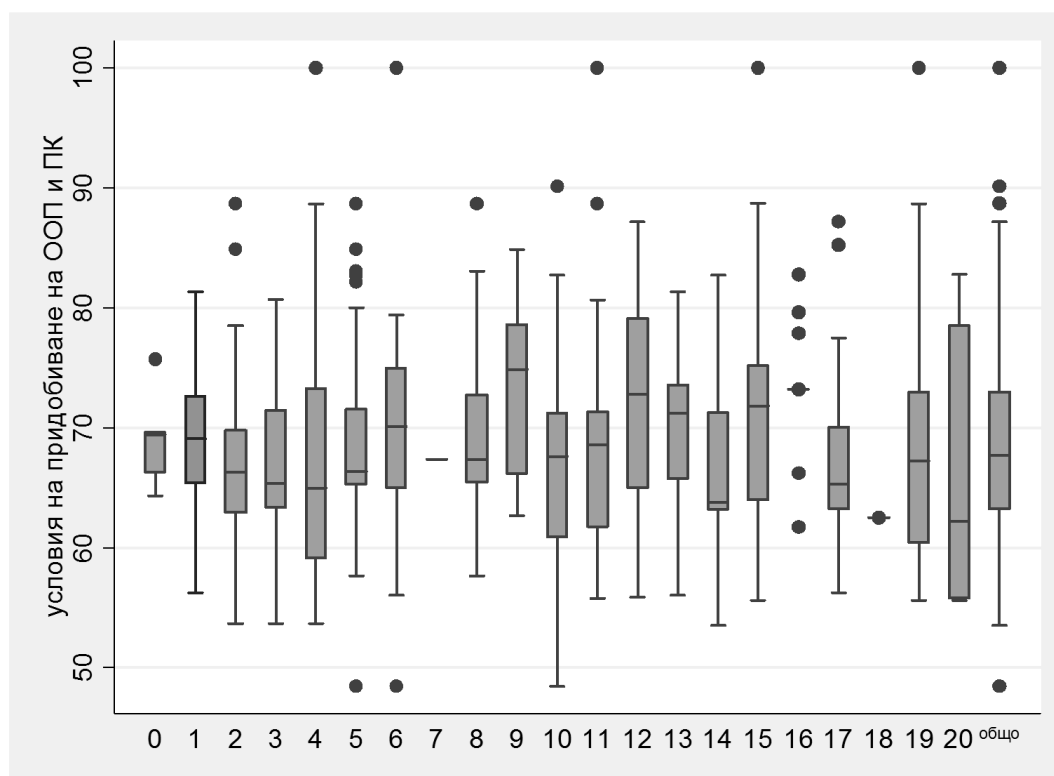
В секторна мрежа „Изкуства“ оценката от страна на учителите за степента на развитие на партньорски отношения между училището от една страна и родителите, висшите училища и бизнеса от друга, е много ниска в сравнение с медианата за професионалното образование. Всъщност това е най-ниската медиана - с оценка от под 70 точки за всички професионални направления. На ниво училища има по-позитивни оценки, включително една екстремна стойност, която се доближава до 90 точки, но в секторната мрежа определено има и училища, в които на партньорството с родителите и други организации трябва да се обърне повече внимание. При гимназиите, включени в проекта, резултатите варират от 65 до 77 точки – ниски за професионалните училища като цяло, но не толкова ниски за училищата, включени в проекта, които имат като цяло по-ниски оценки по този индикатор.

Индикаторът се базира на оценка по скала от 0 до 100 от социологическо проучване сред учителите за удовлетвореността от училищното партньорство, в т.ч. партньорството между училището, родители на ученици и работодатели. Данните са събрани при провеждане на анкетно проучване като част от системата за ефективно управление на професионалното образование.

Удовлетвореност на учениците от условията за придобиване на професионална квалификация

Индикаторът отразява резултатите от оценка, дадена от учениците за удовлетвореността им от придобиваната общообразователна и професионална подготовка. Оценката е базирана на данни от проведеното анкетно проучване като част от системата за ефективно управление на професионалното образование.

Фигура 16. Степен на удовлетвореност на учащите от условията на придобиване на общообразователна подготовка и професионална квалификация

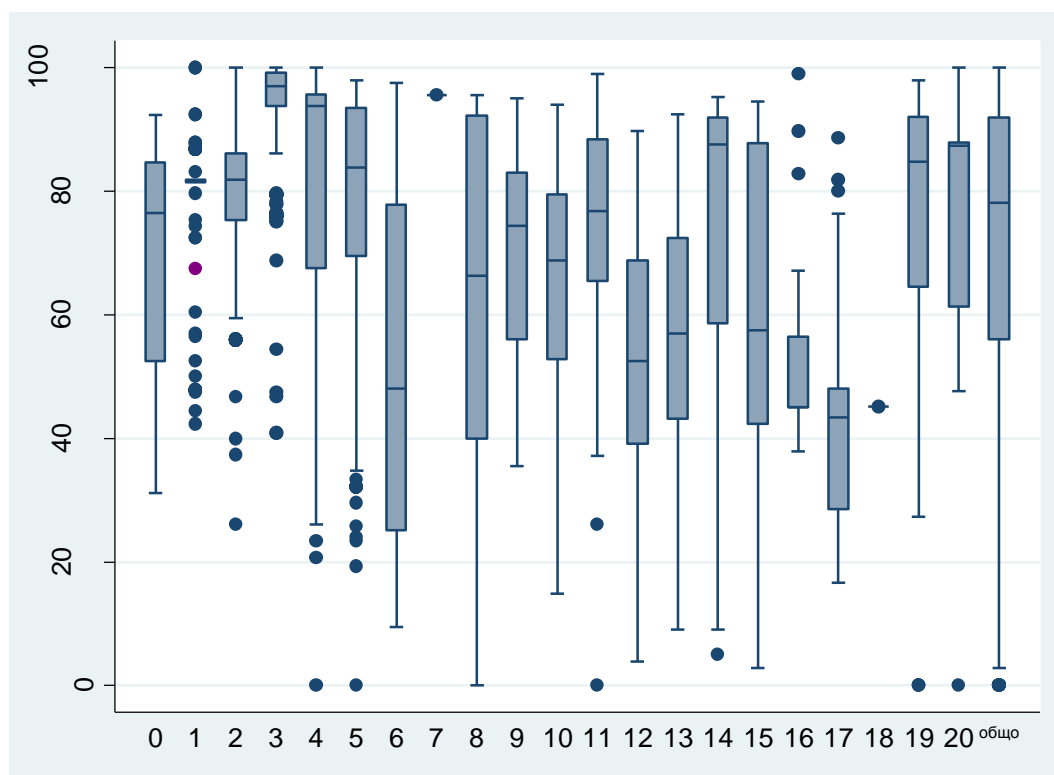
Степента на удовлетвореност на учениците от условията за придобиване на общообразователна подготовка и професионална квалификация достига малко под 70 точки от 100 възможни. Разсейването на данните по училища може да се определи като умерено, като се има предвид, че като цяло по този индикатор за цялата система на професионалното образование има значителни разлики. Оценката на гимназиите, включени в проекта, е доста компактна – между 60 и 68 точки.

Индикатори от група 3. Реализация на гражданите, придобили професионална квалификация, в икономиката и други сфери на обществения живот

Тази група индикатори се базира на обективни данни за дела на учениците, които са положили успешно Държавен зрелостен изпит и Държавен изпит по професията, за дела на отпадналите и дела на продължилите в следваща степен на образование, субективни индикатори за удовлетвореността на учениците от придобитата квалификация и субективни данни за удовлетвореността на представители на бизнеса. Тези индикатори са ключови за анализа на ефективността на училищата в професионалното образование.

Ученици, положили успешно Държавните зрелостни изпити и Държавния изпит по професия

Фигура 17. Дял на учениците, положили успешно ДЗИ

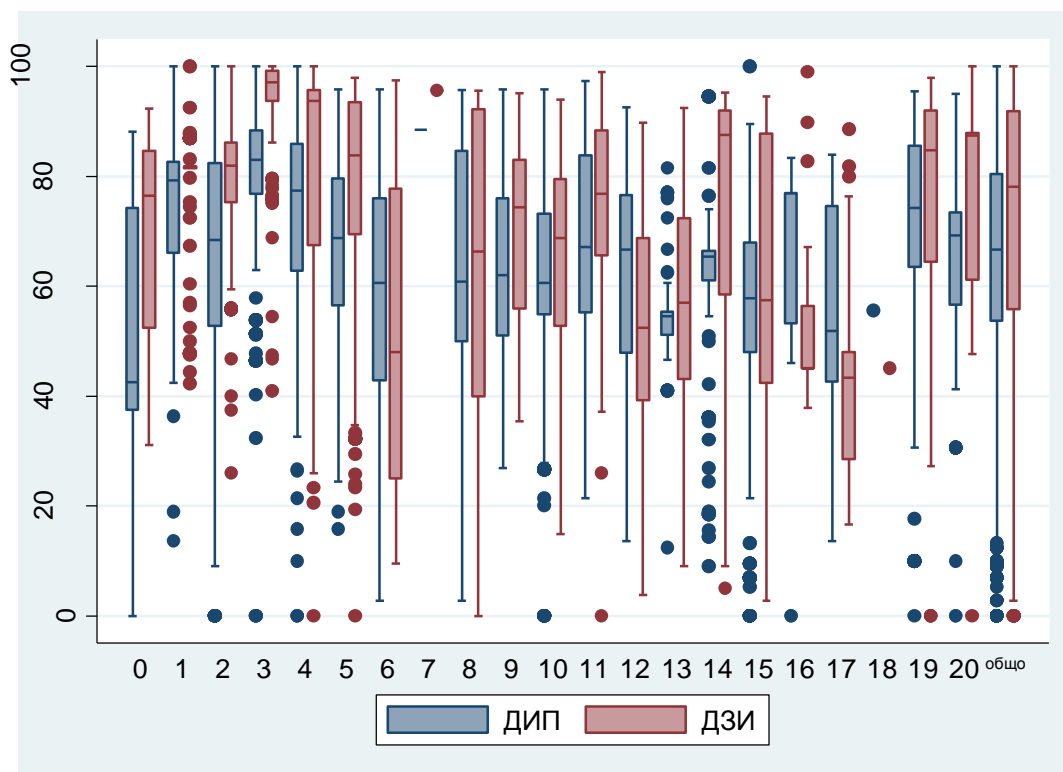

В дела на учениците, положили успешно Държавните зрелостни изпити, има съществени разлики по секторни мрежи и по училища в рамките на секторните мрежи. Секторна мрежа „Изкуства“ има един от най-високите проценти на успеваемост по този индикатор – 4 от 5 ученика успяват да положат успешно и двата изисквани по закон зрелостни изпита – по Български език и литература и по втори избираем от учениците предмет. В секторната мрежа обаче има и училище, в което над 50% не успяват да положат успешно зрелостните изпити (това училище е включено в проекта). Очевидно по този индикатор си струва да бъде

направено по-внимателно проучване за отделни училища не само в секторна мрежа „Изкуства“.

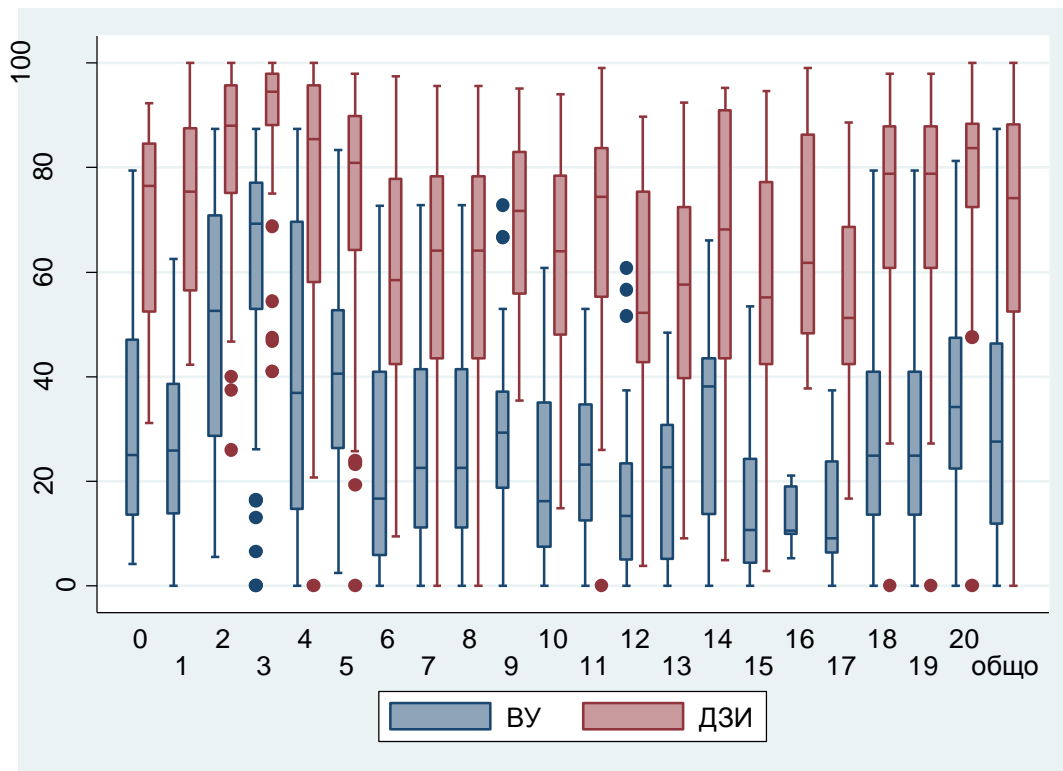
Индикаторът е изчислен на училищно ниво и показва % ученици, положили успешно 2 зрелостни изпита от записаните в 12 клас.

Фигура 18. Дял на успешно положили държавните зрелостни изпити и държавния изпит по професията

Като цяло за професионалното образование резултатите от държавните зрелостни изпити са по-високи от държавния изпит по професията. Този модел се наблюдава при повечето професионални направления, но има и изключения. При секторна мрежа „Изкуства“ в дела на учениците, успешно положили Държавния изпит по професията и Държавния зрелостен изпит, има незначителна разлика (и в двата случая делът е около 80%) с големи разсейвания на данните по училища. Същото училище, което има много нисък процент издържали Държавния зрелостен изпит, има и много нисък дял на издържалите Държавния изпит по професията. По принцип при Държавния изпит по професията във всички секторни мрежи има училища с много нисък дял на учениците, които са успели да го положат успешно. Трябва да се има предвид, че това може да се дължи на намерението им да не упражняват изучаваната в училището професия, а да продължат обучението си във висше училище, но разбира се, не във случая, когато на ДЗИ също има много ниска успеваемост. Любопитно е дали изключенията са свързани с по-голяма вероятност за спиране на образованието след завършване на съответното средно професионално училище.

Фигура 19. Дял на явилите се на държавни зрелостни изпити и дял на продължилите във ВУ от училищата в проекта

Това действително е така, както се вижда на фигура 19. Като цяло в секторните мрежи с по-голям брой издържали Държавните зрелостни изпити има и повече завършили, продължаващи обучението си във ВУ. Сред гимназиите, включени в проекта, има едно, при което само 5% от завършилите продължават обучението си във ВУ.

Отпаднали ученици

Данните за изчисляване на индикатора са получени от базата данни от Информационната система на образованието. Информацията е за отпаднали от професионални паралелки за последната година, като за отпаднали се считат ученици, които са записани в клас, различен от 12-ти, през предишната учебна година (2012/2013), и не са записани в нито едно училище в нито една паралелка (вкл. общообразователна) за текущата учебна година (2013/2014).

Европейски съюз

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
„РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ“ 2007-2013
МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

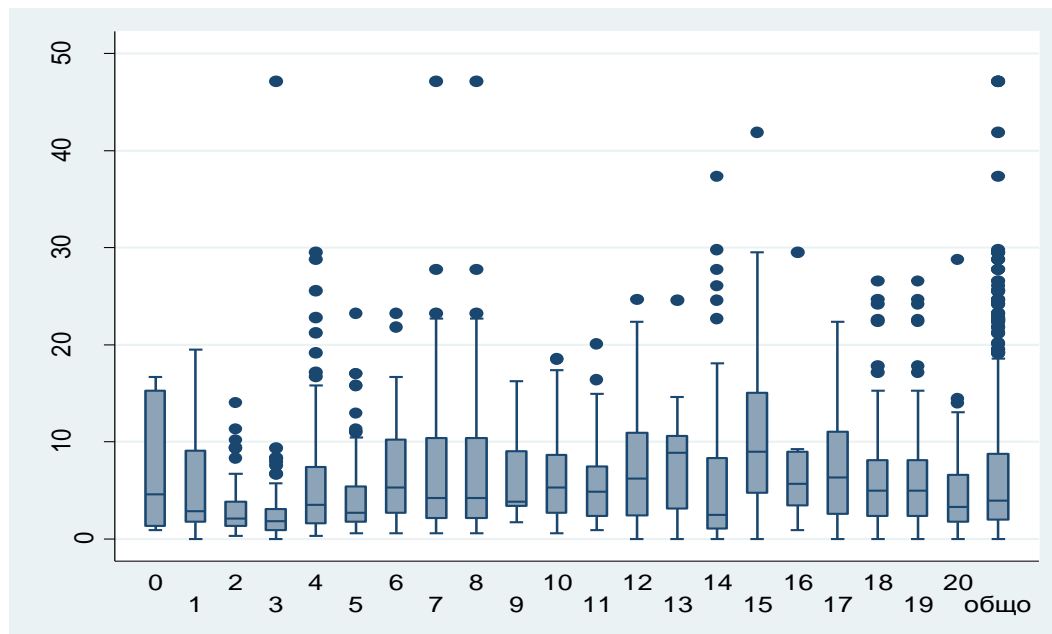

Европейски социален фонд

Конкретен бенефициент: Министерство на образованието и науката
Проект: BG051PO001-3.2.03 „Управление за ефективно професионално образование“

Фигура 20. Дял на отпадналите ученици

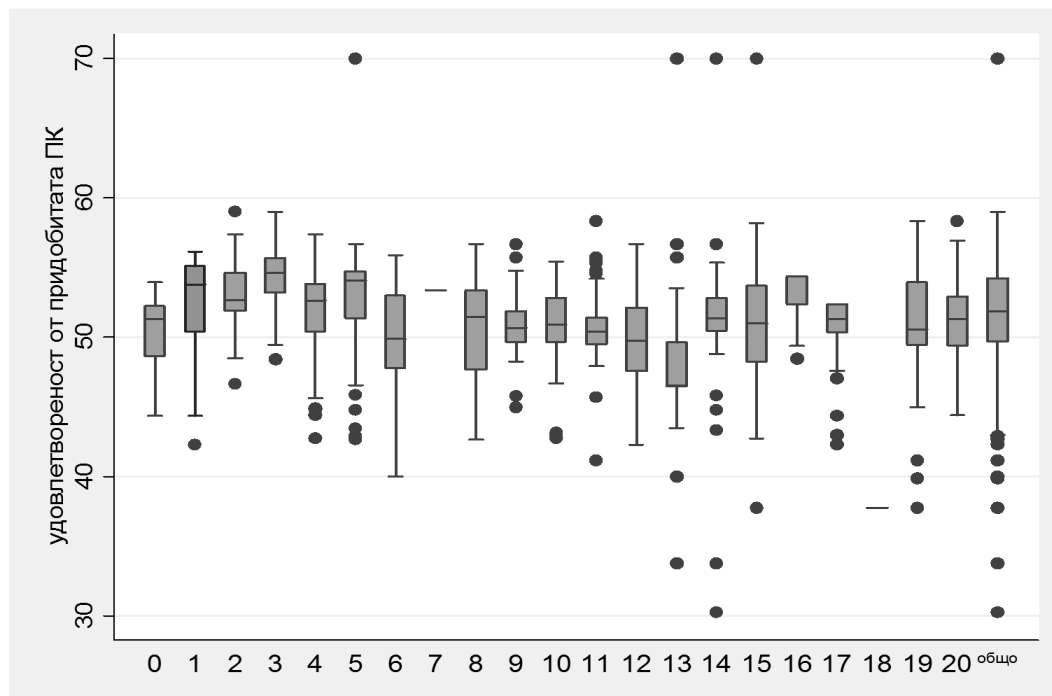

В дела на отпадналите ученици по секторни мрежи има значими разлики. Има секторни мрежи, в които дори само по официални данни, за които има основание да смятаме, че не улавят целия мащаб на проблема, всеки 10-ти ученик отпада. В секторна мрежа „Изкуства“ отпадането от училище е умерено, но по училища има много големи разлики. Данните показват, че това е проблем, който има секторни измерения. Вероятно това се дължи на факта, че определени професии и съответно определени професионални направления са последна възможност за ученици с ниски постижения. Този модел има дълбоки корени в миналото и в структурата на българската икономика. Въпреки това според данните основната част от проблема с отпадането трябва да се търси на училищно ниво, независимо от професионалния профил. Сред гимназиите, включени в проекта, има 2 с нисък дял на отпадналите от 1-2% и едно с много висок дял на отпадналите от над 11%. Това е същото училище, което има много ниски показатели за успешно полагане на държавните изпити.

Удовлетвореност на учениците от придобиваната професионална квалификация

Индикаторът се базира на оценка по скала от 0 до 100 от социологическо проучване сред учениците за удовлетвореността от придобитата професионална квалификация в т.ч. отношението им към училището, плановите им за развитие, след като го завършат и качеството на подготовката, която получават. Данните са събрани при провеждане на анкетно проучване като част от системата за ефективно управление на професионалното образование.

Фигура 21. Удовлетвореност от придобитата професионална квалификация

Удовлетвореността на учениците от придобитата професионална квалификация в секторна мрежа „Изкуства“ е сравнима със средната за професионалното образование и с тази в голямата част от останалите секторни мрежи. В секторна мрежа „Изкуства“ разликите по училища също не са много големи. Дистанцията между 10-тия и 90-тия перцентил е около 10 точки – съвсем умерена. Има едно училище с необичайно ниска удовлетвореност (висока неудовлетвореност) на учениците. Като цяло за системата на професионалното образование може да се каже, че удовлетвореността на учениците от придобитата професионална квалификация не е много висока, а сред училищата има такива с много ниски показатели за удовлетвореност. Сред училищата, включени в проекта, удовлетвореността варира от 44 до 55 точки.

Удовлетвореност на работодателите и характеристика на партньорствата им с професионалните гимназии

Оценката на работодателите за степента, в която новозавършилите професионално образование са готови да започнат работа по специалността, се базира на анализ на отговорите на социологическо проучване сред работодатели за удовлетвореността от знанията и уменията на завършилите. Данните са събрани при провеждане на анкетно проучване като част от системата за ефективно управление на професионалното образование.

Данните за 20-те секторни мрежи показват, че 46% от анкетираните работодатели, които наемат хора от професионалните гимназии, смятат, че завършилите професионални училища

се нуждаят често и много често от допълнително обучение и само според всеки шести работодател такова обучение се налага рядко или много рядко. Малка част от работодателите заявяват, че завършилите професионални училища „покриват всички изисквания за изпълнение на задачите си и нямат нужда от допълнителни обучения или наставничество“.

Фигура 22. Оценка на работодателите за готовността на завършилите средни професионални училища да започнат работа

Трябва да се има предвид, че от секторна мрежа „Изкуства“ в извадката са попаднали малък брой работодатели (общо 13). Това се дължи отчасти и на структурата на сектора в икономиката. От фигура 23 се вижда, че най-много работодатели са избрали отговор 3, който гласи, че завършилите професионални училища „покриват изискванията за изпълнение на задачите си, но се нуждаят от допълнително наставничество на работното място“. Общо взето това е реалистичното очакване, което като минимум би трябвало да имаме към професионалното образование. На второ по брой са работодателите, които са избрали отговор 4 – завършилите професионални училища „покриват всички изисквания за изпълнение на задачите си и нямат нужда от допълнителни обучения или наставничество“. Това може би е добре за работодателите от гледна точка на спестените възможни разходи по допълнително обучение и наставничество, но трябва да се има предвид, че за млади хора без професионален опит може да е полезно да имат подкрепа и възможност за допълнително обучение в началото на кариерата си, а и по нататък.

Следващите индикатори са изчислени като оценка по скала от 0 до 100 от социологическо проучване сред работодателите за удовлетвореността от партньорството с професионалните гимназии - степента, в която контактуват и си партнират с професионалните училища. Тази оценка е еквивалентна на процента работодатели, които са дали положителен отговор, осреднен по всички девет въпроса. Те представляват видове сътрудничество между работодателите и професионалните училища.

Фигура 23. Работодателят редовно информира професионалните училища в съответния сектор за свободните работни места и възможностите за кариерно развитие в моята организация

Секторна мрежа „Изкуства“ попада сред секторните мрежи, в които относително голям дял от подходящите работодатели предоставят информация за свободните работни места.

Фигура 24. Професионалните училища търсят мнението на работодателя при разработването на учебни програми в професионалните направления от съответния сектор

Около 60% от работодателите, които имат отношение към секторна мрежа „Изкуства“, заявяват, че мнението им е било търсено при разработването на учебни програми. Това поставя изкуствата сред секторните мрежи, в които работодателите са по-активно ангажирани с учебните програми.

При осигуряването от страна на работодателите на база за учебни практики и стажове не се наблюдават драматични разлики по секторни мрежи. Като цяло това е една от формите на сътрудничество с професионалните училища, с която работодателите се ангажират с най-голяма готовност. Във всички секторни мрежи, с изключение на Строителство, повече от 80% от работодателите заявяват, че осигуряват база, която да се използва за нуждите на професионалните училища.

Секторна мрежа „Изкуства“ е лидер сред останалите секторни мрежи по отношение на приемането на учители временно на работа с цел повишаване на тяхната професионална квалификация, но тази форма на сътрудничество не е сред най-разпространените.

Секторна мрежа „Изкуства“ е лидер в предоставянето на финансова подкрепа или оборудване на професионалните училища за обогатяване на тяхната материално-техническа база. Тази практика също е като цяло по-слабо разпространена.

В предоставянето на стипендии на изявени ученици секторна мрежа „Изкуства“ е единствената, при която почти половината анкетирани работодатели заявяват, че това е една от формите на сътрудничество с професионалните училища. Във всички останали секторни мрежи този индикатор не надхвърля 20%, а средния дял за всички секторни мрежи е едва 10%.

По отношение на предлагането на работа на завършили изявени ученици секторна мрежа „Изкуства“ няма най-активните работодатели. Тази практика е като цяло умерено разпространена. Работодателите в сферата на изкуствата са нерядко от публичния сектор и вероятно имат фиксиран щат, който не е лесно да бъде разширен. Възможно е и голяма част от завършилите професионални направления, свързани с изкуствата и дизайна, да започват работа като самонаети.

Практиката за предлагане на работа на изявени ученици още преди да са завършили е слабо разпространена, което е съвсем разбираемо. Има някои секторни мрежи, които правят изключение, но секторна мрежа „Изкуства“ не е сред тях.

Голямата част от анкетираните работодатели по отделните секторни мрежи наемат служители със средно професионално образование. Работодателите, чиято дейност има отношение към секторна мрежа „Изкуства“, не са сред лидерите в това отношение. При тях около 3 от 5 са заявили, че наемат хора със средно професионално образование, докато средно при всички секторни мрежи 4 от 5 работодатели наемат такива служители.

5. Провеждане на бенчмаркинг-анализ в рамките на секторните мрежи и определяне на еталони (стандарти) за сравнимост на постигнатите индивидуални, секторни и системни резултати по даден показател

Бенчмарк анализът е направен с използване на методите за анализ на границата на ефективност. Анализираните единици са училища, групирани по секторни мрежи. За всяко училище е изчислен количествен показател за ефективността, посочено е мястото му в скалата на ефективност и са изведени препоръки за подобрения по отделни индикатори. Наблюденията са коментирани на равнище секторни мрежи. Тъй като при анализа на ефективността общият контекст е решаващ за разбирането на ролята на отделните фактори, не е подходящо резултатите да се коментират изолирано от останалите. Направен е и анализ дали е подходящо референтни училища, от които може да бъде почерпен опит, да се търсят само в секторната мрежа, или е добре това да става в цялата съвкупност от средни професионални училища. Съответният раздел може да бъде намерен в обобщения бенчмарк анализ.

6. Идентифициране на пропуски и проблемни моменти при въвеждането на ЕСУПО и насоки и препоръки за тяхното коригиране

Проблемните моменти при въвеждането на ЕСУПО, както и полезността на отделните индикатори са разгледани в контекста на цялата система на средното професионално образование. Подбраните до момента индикатори са валидни за всички секторни мрежи и имат голямото предимство да позволяват сравнимост. Най-добре изпълняват тази функция индикаторите, които освен останалите си полезни свойства като релевантност, надеждност, измеримост, ниска чувствителност към незначителни промени в контекста, успяват да диференцират добре различните училища и различни съвкупности от училища, каквито са секторните мрежи. Затова най-подходящо е тези индикатори да бъдат разгледани за всички секторни мрежи едновременно. Съответният раздел може да бъде намерен в обобщения бенчмарк анализ.

Списък на фигурите в текста

Фигура 1. Дял на квалифицираните преподаватели в секторна мрежа „Изкуства“ и в професионалното образование като цяло.....	7
Фигура 2. Участие в обучение за повишаване на квалификацията на учителите, организирано от методическо обединение, от предприятие-партньор или по проект на училището.....	8
Фигура 3. Обучение за повишаване на квалификацията на учителите, организирано в рамките на проекти по национални, европейски и други международни програми	8

Фигура 4. Участие в обучение за повишаване на квалификацията на учителите, организирано самостоятелно	9
Фигура 5. Оценка на системата за управление и взимане на решения в училището според учениците	10
Фигура 6. Оценка на учителите за системата за управление и взимане на решения и за организацията на работния процес	11
Фигура 7. Практика за допитване до мнението на учителите при взимането на важни управленски решения	12
Фигура 8. Ясни и прозрачни процедури по секторни мрежи	13
Фигура 9. Оценка на училищната среда според учениците	14
Фигура 10. Оценка на училищната среда според учителите	15
Фигура 11. Наличие на съвременни компютри с достъп до интернет, използвани в часовете ...	16
Фигура 12. Удовлетвореност от процеса на учене (ученици)	17
Фигура 13. Удовлетвореност от процеса на обучение (учители)	18
Фигура 14. Участие на родителите в училищния живот според учениците	19
Фигура 15. Партньорство на училището с родителите, бизнеса и висшите училища според учителите	20
Фигура 16. Степен на удовлетвореност на учащите от условията на придобиване на общообразователна подготовка и професионална квалификация	21
Фигура 17. Дял на учениците, положили успешно ДЗИ	22
Фигура 18. Дял на успешно положили държавните зрелостни изпити и държавния изпит по професията	23
Фигура 19. Дял на явилите се на държавни зрелостни изпити и дял на продължилите във ВУ от училищата в проекта	24
Фигура 20. Дял на отпадналите ученици	25
Фигура 21. Удовлетвореност от придобитата професионална квалификация	26
Фигура 22. Оценка на работодателите за готовността на завършилите средни професионални училища да започнат работа	27
Фигура 23. Работодателят редовно информира професионалните училища в съответния сектор за свободните работни места и възможностите за кариерно развитие в моята организация	28
Фигура 24. Професионалните училища търсят мнението на работодателя при разработването на учебни програми в професионалните направления от съответния сектор	28